

Fokkerijorganisatie Groot Heideschaap; een terugblik om vooruit te kijken

In het algemeen wordt onder fokken het vermeerderen en selecteren van vee verstaan met een beoogd fokdoel vanuit een bepaalde Ausgangssituatie. Bij het zeldzame Grootheideschaap spreken we als fokorganisatie eerder over verbetering van gewenste eigenschappen of het in standhouden door gerichte paringen en selectie.

De Fokkerijorganisatie Groot Heideschaap (GHS) is een jonge organisatie die sinds 2013 erkend is als fokkerijorganisatie. De fokkers die daarbij zijn aangesloten zijn herders met een kudde en hobbyfokkers met uiteenlopende aantallen fokooien. De oorspronkelijke populatie bestond uit Schoonebeeker heideschappen. Met het 'fokplan Slaghuis' (zie onder 'Achtergrond

fokplan') heeft de populatie van het Grootheideschaap zijn huidige omvang en status gekregen. Het fokplan is inmiddels een kleine tien jaar in gebruik en de resultaten beginnen steeds meer zichtbaar te worden.

Terugkijken

Met de opkomst van stamboeken stopte de historische uitwisseling tussen de

Lam Grootheideschaap

Schoonebeeker, Bentheimer en de Sallandse (Veluws) schapen. Tot 1960 toonden deze dieren belangrijke overeenkomsten en beschikten veel dieren over de oorspronkelijk recessieve Spaanse aftekening. Met het sluiten van de stamboeken van de vaak sterk gedecimeerde populaties nam ook de genetische diversiteit af en namen de gebreken toe: slechte klauwen, weke koten, zwakke ruggen, onvoldoende ontwikkeling, matige vruchtbaarheid en geringe melkgift.

Aan de slag

Tegen deze achtergrond is het fokplan van het GHS opgesteld door fokkerijdeskundige Henk Slaghuis. Een voorbeeld van 'omdenken': terug naar de situatie van voor de stamboeken om het oude genenpakket weer samen te brengen en uit die basis door gedegen fokbeleid een vitaal en meer economisch heideschaap te fokken. Niet de plaat maar de daad. Het GHS selecteert op ontwikkeling, aantal

Ooi met lammeren

Heleen Verduijn

lammeren per ooi en geboortegewicht. Het fokplan betreft een roulatielijn fokkerij die gericht is op het minimaliseren van inteelt. Zo worden twaalf bloedlijnen gebruikt uit de drie basisrassen en maximaal 40 ooiën per ram. Uitsluitend goedgekeurde rammen van anderhalf jaar worden ingezet voor het verwekken van de volgende generatie. De rammen worden slechts één dekkronde benut en daarna doorverkocht aan belangstellende fokkers of afgevoerd. De inzet van de fokdieren wordt zo door het systeem bepaald en niet door de fokker.

Selectie op resultaat is een tweede aandachtspunt. Zo wordt verbetering van de fokpopulatie bereikt door rammen in te zetten die geboren zijn uit vier- en vijfjarige fokooiën die zeer goed beoordeeld zijn op constitutie, zelfredzaamheid en harmonische bouw. Aankomende dekkrammen worden in een groep opgefokt en definitief gekeurd op een leeftijd van minimaal zestien maanden door een vaste externe keurmeestersgroep. Het accent bij

Pieter Dekker is secretaris van de Fokkerijorganisatie Groot Heideschaap (zie www.grootheideschaap.nl). Hij is afkomstig uit het Westland, een regio waar veredeling van groenten, bloemen en planten centraal staat. Zo is bij hem de belangstelling voor veredeling c.q. fokken van schapen steeds verder gegroeid. Hij heeft een kudde Grootheideschapen in het Westland. Hij is niet alleen een enthousiaste fokker van het Grootheideschaap en andere zeldzame rassen, maar betreft ook mensen uit zijn omgeving bij zijn kudde.

de selectie ligt op een goede ontwikkeling, harmonische bouw, correct gaaf beenwerk en klauwen.

Selectief worden ooiën van aanverwante rassen met dezelfde genetische achtergrond beproefd en via zorgvuldige selectie in het fokplan geïntroduceerd. Verbreding van de bloedbasis geeft meer selectiemogelijkheden. Zo blijken de nakomelingen van het Causse du Lotschaap een betere bespiering en het jaarrond vruchtbaar zijn, door te geven.

Gebrek aan mineralen

Heideschapen worden veelal ingezet op schrale beheersgronden zonder navenante bijvoeding. Een van de geconstateerde problemen bij een aantal kuddes is een gebrek aan mineralen, zoals kopertekort. Dit is voor een deel te wijten aan het verschil tussen polder-, kust- en heideschapen. Met een juiste mineraalsamenstelling groeien de dieren beter uit, worden ze zwaarder, zijn ze vruchtbaarder en hebben ze meer weerstand. Rammen met een gewicht rond de 90 kg – zonder bijvoeding – zijn geen uitzondering meer. Bij aanvang van de verschillende bloedlijnen was er duidelijk sprake van goede en slechte lijnen, nu is dit verschil veel kleiner.

Bezoeken aan fokkers van andere rassen leveren uitwisseling van ervaring en kennis op. Zo worden naast de huidige bloedlijnen de eerste generaties van nieuwe lijnen Frans en Oostenrijks bloed nauwkeurig gevolgd om bij succes in de toekomst te kunnen gebruiken.

Eigen ervaringen

Fokresultaten zijn goed te observeren tijdens de lammertijd. Door jaarlijks de ervaringen van de lammertijd vast te leg-

Edgar de Poortte Groen

Kudde Grootheideschapen

gen, kan ik trends constateren binnen mijn kudde. De fokgroep van de Westlandse kudde bestaat dit jaar uit 95 ooiën. 90% van de ooiën wierp in de eerste drie weken, een beperkt aantal ooiën had onvoldoende melkgift voor 2 of 3 lammeren, er was een guste ooi en een verwerping en tweemaal was assisteren met een moeilijke geboorte nodig. Met een gemiddelde van 1,8 lam per ooi en vitale lammeren waar de groei goed inzet, is 2017 een best lammerenjaar.

Vooruitkijken

Na tien jaar inspanning en samenwerking tussen de fokkers wordt het tijd om de zwakke eigenschappen opnieuw te benoemen en de fokdoelen bij te stellen. De ervaringen hebben geleerd dat een eenvoudig, maar goed doordacht fokplan functioneert als de aangesloten fokkers het voordeel van samenwerking voorop stellen. Vertrouwen hebben in het systeem is soms lastig, maar op de lange termijn beter omdat er minder sprake is van persoonlijke voorkeur. Als je niet genetisch kan delen, kom je niet toe aan vermenigvuldigen. ●